

Andrej Blatnik

Žene generalov

Petnajst zgodb

Metuljeva krila

Svojim delavcem, ki so se zbrali ob smetišču, ženska s tehtnico razlaga urejenost sveta. Pravzaprav so stvari preproste. Za vsako stvar na svetu je vzrok. Eno vodi v drugo. Modri ljudje pravijo: učinek metuljevih kril. Metulj zamahne s krili na eni strani sveta in potem je na drugi vihar. Vse je povezano. Od tega, kje se rodiš, je odvisno, kaj boš postal. Nekateri postanejo milijonarji, drugi smetarji. Tako pač je.

Otroci kimajo. Tako pač je. Nekateri bi še kar poslušali žensko s tehtnico, malokrat reče kaj drugega kot številko, in ta je zmeraj prenizka. To jutro je dobro. Začenja se počasi. In še z metulji. Če bi jih veliko zamahnilo s krili, bi se shladilo, in dober bi bil tudi dan. Če bi jih zamahnilo veliko, ne preveč. Vihar bi bil preveč. V viharju odnese vse: papirji odletijo, platenke se odkotalijo, pločevinke zarjavijo.

Drugim, tistim, ki gledajo več kot en korak naprej, se mudi. Pobirat smeti. Če jih ne bodo pobrali oni, jih bo kdo drug, ljudi je veliko in preveč. To ni le slabo: vse več ljudi, vse več smeti, in skoraj v vsaki smeti je denar, veliko se jih lahko pobere in proda. A ženska s tehtnico je tista, ki zanje plača, in to čakanje ima svoj vzrok: če bo videla, da so poslušali napol, jim bo vse natehtala napol. Saj to pa že vedo – vse načine, kako se tehtnico naplahta, da pokaže manj, ona pač pozna. Kdo, če ona ne? Od tega pač živi. Od smeti. Tako kot oni vsi.

Razlaga, zakaj bo danes in vnaprej za nabrano plačala manj. Kriza je, vsepovsod. Razlezla se je v vse smeri, tudi tja, kjer še kaže, da je ni. Tudi najbogatejši postajajo revnejši. Velike banke so izgubile veliko denarja. Tudi malo manjši posli so izgubili veliko denarja, le malo manj. In zdaj vsi plačujejo manj, za vse, kar plača se. Tudi njej. In ker dobi zdaj manj, mora manj dajati naprej. Tako pač je. Drugače pač ne gre, kriza je in vsi smo v njej.

Otroci kimajo. Tako pač je. Najbolj bistri med njimi že vedo: zdaj, zdaj je šele treba hitro od tod v boj, iskat reči za na tehtnico. Če je denarja manj, bo odpadkov tudi manj. Tako to gre: več imaš, več daš, ko kupuješ si stvari. Več je vseh stvari, več jih gre v smeti. In če ne stvari, potem odpadkov iz stvari. Tako pač je.

Pripadanje. To je tisto, kar danes je do njih prišlo. Pripadanje svetu, v katerem skupaj so vsi, zdaj združeni v večji revščini. Temu svetu z bogatimi, zdaj malo manj bogatimi bankami, z bogatimi, zdaj malo manj bogatimi ljudmi, in tudi malo manjšimi, zdaj še malo manjšimi posli. In tako vse do njih in še prej do ženske s tehtnico. Tudi oni bodo zdaj bogati malo manj. Zdaj vedo, da so zdaj vsi skupaj v tem. Dobro je to vedeti. Da tako pač je.

Najbrž bo smeti manj – in tudi če ne, tudi če zamah metuljevih kril še ni prišel do njihovih smetišč, bo denarja zagotovo manj. Ker je rekla ženska s tehtnico, in ona ve. Od nje se ta denar dobi. Ona vse razporedi. Tako pač je.

Nocoj bo lažja noč. Lažje je, če pripadaš v povezanost sveta. In če bo vseeno prehudo, če lakota ne bo hotela razumeti, da tako pač je, če bo divje vpila, da hoče še, da hoče isto kakor prej in več, ne manj, bodo rekli tudi njej: Poslušaj, kako s krili zamahne tvoj metulj. Tako se spremeni ta svet. Poslušaj in ga občuduj. Tako pač je.

Grižljaji

Ko potapljam žlice v svoje juhe ali z vilicami razmeščamo zelenjavo po krožniku ali se spoprijemamo z razkosavanjem mesa, pogledujemo proti mizi ob vhodu in premišljamo: Je res vse? Vse, kar se govori o lastniku tega lokala? Ali vsaj marsikaj od vsega, kar se govori? Morda ne vse, a *nekaj* že mora biti res, brez resnic ni govoric. Kdo bi si mislil! Poglej ga, kako mirno ti zdaj tu poseda, v tropski sparini, pa v zmeraj skrbno zlikani srajci in dolgih hlačah, na nogah zloščeni čevlji!

Seveda: taka podoba vliva zaupanje in tujci prav radi sedemo, poglej si jo, gostilna skoraj taka kot pri nas doma, in lastnik ves urejen – tu bo

zanesljivo snažno, kolikor pač gre v zamazani deželi, in hrana tako sveža, kot je sploh mogoče tukaj, kjer vse strohni, še preden dozori. In ponudba se ne izneveri pričakovanjem, pojemo svoje, plačamo kar zmeren znesek in prihajamo spet in spet, lastnik nas prijazno pozdravlja in sprašuje, ali je vse v redu, ali lahko še kako pomaga.

Seveda so tudi do nas prikapljale govorice, kakor do vseh, ki pridejo do sem, da se v tem od podganje dirke pozabljenem kotu sveta, enemu zadnjih takih, in prav zato prihajamo, ta moški ni znašel po naključju, nehote. Da so ga sem, kjer našel ga ne bo nihče, ki bi lahko ga prepoznal, prignale strašne zgodbe iz prejšnjega življenja, nekateri omenjajo na kosce razsekano ženo in zadavljenega otroka, drugi krvave orgije, ki jih je organiziral v tujski legiji, potem pa vse posnel in zbiralcem prodal, tretji, najbolj skromni, samo bančne rope, po katerih so polovili vse udeležence, le njega ne. Četrty pravijo, da res je vse to in še več, da bile so tudi reči, za katere sploh še ni besed.

Seveda, tega se ne govori za mizami prav tu, v njegovem lokalu, moški se je z leti, ki jih je preživel tu, daleč od vsega, naučil vseh mogočih jezikov, cele dneve v gostilni sedi in z ljudmi govori, vsakega povpraša, od kod prihaja, in mu odmeri nekaj besed v njegovem jeziku. A tudi zgodbe, povedane na povsem drugih krajih, ob kdovekateri že steklenici pretoplega piva, se pritihotapijo do sem, za jedilne mize, zajedo se v vsako reč in znenada juha ni več tako okusna, zelenjava ne tako sočna, meso ne tako sveže, kot se je zdelo na prvi grižljaj. Pa kaj, pomišljamo gostje in vihtimo svoj pribor, tudi če je vse res, to je zdaj nekje daleč in nima nič opraviti z nami, ki smo tu, naj človek živi to svoje novo življenje v miru, dokler je hrana dobra, ne bomo se mešali vanj, jesti je treba, in če že jemo, naj bo slastno, kar je bilo, je bilo, tudi če je vse res, kar se govori.

Besede spremenijo

Po predavanjih so zmeraj pristopali k njej. "Bili smo v krajih, o katerih ste tako lepo pisali," so običajno začeli. Nikoli se ni počutila lagodno, ko se je tako začelo, niti na začetku ne. Na začetku je spontano odvrčala: "Lepo, ne?" Začudeno so jo gledali: "Lepo? Tam ni ... nič. Nič razen blata. Zakaj bi človek hodil tja?"

Na začetku je odgovarjala: "Iz tega blata so ljudje zgradili katedrale." "Katedrale, ste rekli? Imamo svoje katedrale. Lepše. Te niso lepe. Pri nas so še svinjaki lepši. In niso iz blata."

“Zakaj ste potem šli?” Začudeno so jo gledali. “Zakaj, pravite? Zaradi vas. Ker ste vi o tem tako lepo pisali. Verjeli smo. Mislili smo, da je lepo.”

Ni bilo več kaj reči, ni hotela duhovičiti, če hočejo, da jim povrne denar za potovanje – kaj če bi kdo to res hotel? In vztrajal? Še za svoja potovanja ni več imela. Za besede s poti so ji plačevali vse manj. Ljudje ne berejo takih reči, so ji govorili. Ljudje ne berejo, in če ne berejo, ne plačajo, in če ne plačajo, ne moremo plačati tebe. Ne več, kot te plačamo.

Ta pristopanja so se ponavljala, zdelo se ji je, da je v ponavljanju metoda. Skušala je prepričati urednika, naj njene tekste objavlja s pripisom, da avtorica ne prevzema odgovornosti za njihovo učinkovanje in posledice na bralca, pa je prezirljivo prhnil, kaj da si domišlja. Učinkovanje? Kakšno učinkovanje neki? In kakšne posledice? To so vendar samo besede, kaj naj jim vendar sledi? In tako so ljudje po predavanjih še kar pristopali in govorili enako, vsi enako, vsi enako kot na začetku. K sreči je bilo predavanj manj kot na začetku in torej manj pristopanj, se je tolažila, kadar je obupovala, kako je predavanj vse manj in so vse manj plačana.

Z leti se je prilagodila in pričela tekmovati z domačimi in tujimi veljaki v godrnjavem potopisju, pritoževala se je nad hrano, navadami, ljudmi, bralci so bili vse bolj zadovoljni, tako je, tudi mi smo trpeli, enako smo trpeli, povsod je grdo, a doma je grdoba najbolj domača, lepo je doma, čeprav je grdo, lepo, kakor smo.

In tako je šlo. Hoteli so več njenih besedil, tudi denarja je začelo prihajati nekaj več, lahko bi šla spet na kako novo potovanje, a ni bilo treba, bolje je bilo na novo, v vse temnejših tonih, opisovati tista stara, na katera je šla na začetku.

Ko je pozabljala, kaj je v resnici doživela, se je lahko zares sprostila. Besede so ji tekle vse bolj gladko, nad vsem se je lahko doživeto in strastno pritoževala izza svoje pisalne mize. Po predavanjih, spet jih je bilo več, so vsi pristopali k njej in ji stiskali roko. Tako je, so govorili, dobro ste povedali, ta svet je res grd. Grd, grd, grd. Dobro, da vas imamo, vi znate povedati tako, kot je v resnici. Še veliko pišite, prosim. Kimala je in si želela nazaj, nazaj za svojo pisalno mizo, kjer je bilo vse urejeno. Ne skrbite, jim je govorila, še veliko besed bom napisala. Moram. Besede spremenijo.

Poizvedba

Vsi razen stražarjev smo že spali, ko je prišel. A ko je stresal prah z oblačil, smo se že vsi prebudili in se nakrožili okrog njega. Seveda, hotel je tja.

Govorili smo mu, kako nevarno da je, pa se je le smehljaj in čakal, da izve, kako pot gre mimo nas, naprej. Gledali smo ga in premišljali: močan je, šibki niso prihajali, šibki ne zmorejo do sem, morda bo zmogel še naprej, morda bo res prišel vse do tja. Ni govoril, le poslušal, in počasi smo začeli dajati nasvete: kje je treba hitro, kje počasi, kje je nevarno zgoraj, kje pa spodaj. Kimal je, kot da vse to, kar mu govorimo, že ve, kot da vse to nič ne spremeni.

Ko je odšel, smo premišljali: morda bo on. Videti je bil, kot da ve, kako. Morda bo prvi prišel do tja, morda se bo vrnil, spet nazaj sem; doslej se ni še prav nihče. Morda bo povedal, kako je tam. Morda bo povedal, ali tisti tam res je. Če se bo vrnil, bomo vedeli; doslej se ni še prav nihče. Šel je na posmrten kraj, a tudi od tam menda nekdo prišel bo spet nazaj. Zdaj ne spimo več, vsi čakamo in stražimo, ali bo prišel. Lažje bo odit, če bo povedal, kako je tam. Zares. In da, če ni tako, da človek bi ostal, se da tudi spet nazaj. Zdaj ne spimo več, vsi čakamo. Če bo prišel. Če bo prišel in prinesel dobre vesti, bomo budni vsi, pripravljeni na pot.

Žene generalov

Žene generalov se zbirajo v kuhinji. Pustijo možem, da zunaj na vrtu razpihujejo žerjavico in si z glasnimi poki odpirajo pивske steklenice. Pustijo možem, da verjamejo, kako obvladujejo stvari. Možje si ogledujejo lise na mesu in ženam pustijo, da se prihodnost odloča v kuhinji. Kdo bo prevzel narodno banko, kdo ministrstvo za izobraževanje. Vojsko mora, se strinjajo žene generalov, prevzeti nekdo drug, nekdo zunanji, nekdo od tistih, ki jih ni na vrtu. Ne kdo od *njihovih*. Da ne bo zamer, ali pa vsaj ne bo zamer med *njimi*. Naj bodo vsaj oni vsi na istem. Nekoga je treba najti.

Že stikajo po telefonih, kdo se ponuja na trgu, si kažejo fotografije prostih strelcev, včasih se ob kakem zahihitajo, včasih zastokajo. Težko je reči, ali vse vedo vse o vseh, ali vsaj isto o vseh. Težko je izbrati pravilno, izbrati tako, da bodo vse razdalje somerne. Težko je izbrati. Nobena ne ve, če ni katera morda s katerim od teh, ki se *zdi*jo prosti strelci, morda pa sploh niso, kako zapletena, kako zapentljana, in potem ta ni tako zelo zunanji, tako zelo prost, kakor se zdaj zdi.

Toliko nevednosti, toliko izbiranja, toliko tveganja! Zunaj na vrtu so stvari preproste. Moški tipajo meso, preizkušajo trdoto, si prinašajo nove in nove in nove steklenice. Žene generalov odkimavajo, ko se sklanjajo nad

zaslončke zdaj te, zdaj druge naprave. Ne, nobene prave izbire ni na tem trgu, spet bo treba preložiti celo reč.

Večer prihaja, vonj po zažganem mesu se plazi v kuhinjo. Žene generalov stiskajo svoje naprave v svoje čedne torbice in zmajevaje zakoračijo na vrt. Nekateri moški spijo po vrtnih ležalnikih, napol popite steklenice ob nogah. Drugi se prerekajo o izidih davno končanih nogometnih tekem. Zoglenelosti na žaru ne motijo nikogar od njih. Žene pač; iztrošeno meso smrdi. Uniforme so popackane od telesnih sokov. Žene generalov se spogledujejo: ve se, kdo bo vse to počistil. In ne le to: ne le revolucije, tudi večerje danes ne bo. Ni druge, poiskati bo treba še kako nenačeto steklenico, sicer bo dan izgubljen. Tudi kak tak dan se zgodi, svet še ni urejen. Danes so bile dovoljene sanje, jutri bo nov dan.

Zajci

Vsako dopoldne je Leon Trocki na vrtu svoje vile v Coyoacanu hranil zajce. Ne moreš živeti samo za prihodnost, si je govoril, revolucionar potrebuje stik z vsakdanom malih bitij.

Seno, ki se usipa z njegovih dlani k hlastavim živalim. Morda je to najbolj pravo, kar je treba v življenju: dati hrano tistim, ki so od tebe odvisni, je razmišljal Trocki, in bil je srečen. Kadar pa so ga obšli načrti za lepšo prihodnost, je zajce le prepustil drugim, navdih ne čaka, in tudi zajčnikov ni maral čistiti. Osvoboditev delavskega razreda je imela prednost pred udobjem malih živalic.

Nekateri govorijo, da se je z zajci pogovarjal, jim svetoval, kako narediti boljši svet. Samo odpri vrata teh kletk, so mu sporočali zajci, pravijo. Potem se bomo že znašli. Zunaj znamo. Znotraj nam ne gre.

Nihče od vseh, ki tako govorijo, ne poroča, ali jih je Trocki slišal ali ne. Cel svet pa ve, da ni odpiral vrat. Ne zajcem ne ljudem. Bolje je, če je vse zaprto, je verjel. Treba je biti previden. Previden. Trikrat previden, če Stalin že desetletje misli nate. In Stalina je poznal. Dolgo ga je poznal. In vedel. Oba sta imela isto vedenje: lažje je zlomiti lobanjo kot misel. In Stalin jih je pošiljal, naj zlomijo. Prihajali so številni, z različnimi načrti, a nikomur ni uspelo. Vendar je to, je vedel Trocki, le odlaganje: nekega dne potrka tisti, ki zna izpolniti nalogo.

Bil je vroč avgustovski dan, ko je Ramon Mercader zamahnil s sekačem za led in se je zgodilo, kar je Trocki že dolgo pričakoval. Spraševal se je le še, kdaj in kdo. In kaj pride potem.

Umrli je šele naslednji dan. Čuvarji so hoteli Mercaderja potolči, pa jih je Natalija, žena Trockega, zaustavila. Naj govori, je rekla. Naj pove svetu, kdo ga je poslal.

Mercader ni govoril. Dvajset let v mehiški ječi, od tega šest v samici, je molčal. In če je spregovoril, je rekel, da je bil vojak revolucije, ki je Trockemu zaupal, ta pa ga je razočaral, se zmeščal: namesto za razredni boj je skrbel za male živali.

Baje ga je zunaj v avtomobilu čakala mama. Nekateri pravijo, da jo je tja pripeljal Stalinov odposlanec, v opomin, kaj vse gre lahko narobe, če bi si Mercader premislil; da ji je, ko ji je sin stopil pred vrata, položil roko na koleno. A ko se je zaslišal ropot iz hiše, je družčina v avtu vedela, da je nekaj res šlo narobe, in odpeljala. Počakali bodo na jutranje časopise, tako bo varneje. Prihajali so številni, a nikomur ni uspelo. Morda bo prišel še kdo, morda jih bo še veliko.

Danes je vila v Coyoacanu turistična znamenitost, ogledati si je mogoče vse, z zajčniki vred. Tudi sekač za led. Po vrtu tekata dve mački, eni je ime Trocki, drugi Mercader. Miši si na vrt ne upajo. Zajce je, tako govorijo, kmalu pojedla služinčad. Denar od vstopnine ni prihajal do njih.

Bojevniki tretje armade

Ob generalovem grobu se zadnji preživeli vojščaki še zmeraj izmenjujejo na straži. Izpod čelad jim polzijo tanke potne srage. Mimoidočim pripovedujejo o lepotah boja Kuomintanga, ki se ga je sramovala poraziti vsaka armada, razen sprijene Rdeče. Dolgo so se strateško umikali, dokler niso pristali na skoraj nikogaršnji zemlji nešteti hribov in dolin. Sčasoma je skrbno pridelani opij, vojaško pripravljenost je treba vzdrževati na ustreznih ravni, na poljih zamenjal čaj. Zdaj pijejo čaj in se spominjajo. Nikoli pozabiti. Večni plamen ob grobu. Večni plameni v srcu. Dokler gori, je še upanje za svet.

Njihovi otroci ne razumejo zgodb svojih očetov, in njihovi otroci ne zgodb svojih dedov. Žal jim je za polja opija, govori se, da so veličastno obrodila. Čaj, to se vendar kupi v vsaki trgovini. Opij, s tem je drugače. In Kitajska, le kaj imajo proti Kitajski? To je prava svetovna velesila, ne pa tele hišice po gričkih, kjer ni dela, kjer ni ničesar razen čaja, kjer ni nobenega dela razen dela s čajem.

Mladi ne razumejo zgodb, ki jih pripovedujejo predniki, tudi če nihče ne posluša, a vedo, kako bo. Kako bo, ko bodo nabrali denar. Ko bodo

nabrali dovolj denarja, bodo šli, tja čez hribe in reke, nazaj v deželo svojih dedov. Na Kitajskem se pogovarjajo s pijačo v rokah, in ne pijejo čaja, na Kitajskem je vse boljše, tam gre na boljše iz dneva v dan. Naj imajo njihovi starci svoje spomine. In svoje grobove. Vse to bo prerasel čaj.

Polbožje

Gledala ga je vsakič, ko je prišel igrat v njihovo mesto. Ali v kako bližnje mesto. Ali v kako mesto, v katero je lahko prišla. Vsakič, ko je bilo mogoče. Ni šlo za to, kako je objemal kitaro. Ni šlo za njegov mehkobni glas, ki so ga vsi primerjali z največjimi mojstri šansona, čeprav je bila glasba druga. Gledala je luč na njegovem obrazu. Seveda, bil je lep, ni bilo fotografije, ki bi to lahko zakrila, a odrska osvetljava ga je naredila podobnega grškim bogovom. Tistim, ki so utelešali lepoto.

Premišljala je, da bi po katerem teh koncertov nekako prišla v garderobo in ga prosila, naj jo oplodi. Tudi grški bogovi so oplajali smrtnne ženske in na svojih poteh puščali polbožje otroke. Ženske so se znašle z njimi, kakor smrtnice pač zmorejo. Otroci so rasli in niso vedeli, ali pa niso verjeli, da so njihovi očetje bogovi. Če je kdo to omenil, so se vsi samo posmehovali, bolje je bilo zadržati zase in premišljati, da bi morali bogovi bolje zadrževati svoje seme.

Gledala ga je vsakič, ko je prišel igrat v njihovo mesto, a nikoli se ni mogla odločiti. Seveda, bilo bi preprosto: poznala je poti do garderob, vedela je, da je treba varnostniku reči *z bendom sem* in pomežikniti, vedela je, da varnostnik pri takšnih, kakršna je ona, ne preverja: pri takšnih, kakršna je ona, je to res mogoče, kar še ni čisto res, pa še bo. Vedela je, da bi to lahko naredila, to in vse, kar bi sledilo, vendar se nikoli ni mogla odločiti, da bi to in vse, kar bi sledilo, res naredila.

Vsakič, ko je prišel igrat v njihovo mesto, se ji je zdelo, da božje v njem dozoreva, da se mu poteze obraza ostrijo, glas pa pogloblja. Tudi za bogove so prihajali težji časi, ne le za ljudi. Enkrat bo prišel dan, je premišljala, ko bo spet igral v njihovem mestu, pa ne bo več premišljala, da bi prišla v garderobo in ga prosila, naj jo oplodi. In enkrat bo prišel dan, ko bi ji varnostnik na vratih, če bi rekla *z bendom sem*, odkimal: *nisi*. Take niso več z bendom. Prepozno si prišla.

Enkrat bosta prišla, oba ta dva dneva. A zdaj še nista, zdaj še lahko posluša njegov mehkobni glas, zdaj je še mogoče prejeti božje seme, da jo oplodi. Pa čeprav je bog utrujen, zmeraj bolj.

Kateri dan bo prišel prej, je razmišljala, ko je čakala, ali ga bo ploskanje, topotanje in vreščanje priklicalo nazaj na oder, za še en dodatek. Bo prej postala ona bogovom nevšečna ali prej on nebožji? Zdaj sta bila oba na pol poti.

Koncerti so bili vse krajši, vse večkrat je zgrešil ritem ali lego, govorilo se je, da že dolgo ni več zdrav, da ne zmore več, vsa ta leta z odra na oder, in vse, kar je vmes, ne moreš ostati nepoškodovan. A ona ni bila med tistimi, ki bi poslušala, kaj se govori. Videla pa je, da se odrske luči temnijo, da je njegov obraz vse bolj skrit v poltemi. Najbrž, je premišljala, tudi on spoznava, da se božanski dnevi iztekajo. Morda razmišlja, kakšen bo sestop, morda si želi, da po koncertu v garderobo bi prišla katera od vseh teh, ki vsako noč sanjajo o njem, da sestopil bi na tla, morda ji otroka naredil, se umiril in prizemljil. Morda. Morda pa mu je všeč, da je tu nekje vmes, in upa, da ga bo bolezen vzela prej, preden se bo zares spustil. Spomin nanj bo svetlejši, kakor je zdaj on.

Gledala ga je vsakič, a enkrat se je odločila, da ne bo več prišla. In kmalu zatem dosegla jo je vest, da sredi nastopa, žal, že dolgo oslavljen, in ni ga več, po vsem svetu jok, saj bil je skoraj bog, s kitaro v roki, sicer ne, baje ima po svetu cel kup otrok, boj za dediščino se je že razvnel. In rekla si je: tako, zdaj vem. Lahko bi, a bolje je tako. Tako je bil lep, tako lepo je pel, a zdaj ga ni, tudi polbogovom se lahko tako zgodi.

Obrati

Ti moški poznajo razliko. Običajno kličejo na silvestrovo ali na božični večer, da bi kupili katero od longplejk, ki jih že dolgo pozabljene ponujamo na kakem avdiofilskem forumu. Ko jih še kar prijazno opozorimo, kakšen dan je, v zadregi zamomljajo kak *ah saj res*, pa da bodo poklicali kasneje, sredi stavka odložijo in se nekaj mesecev ne oglasijo več.

Če hočejo vseeno poizvedovati po stanju plošče in ovitka, pomaga omeniti, da smo nekje v tropskem pasu, ležalnik pod palmo in take reči, pravkar smo odložili koktejl, da smo lahko dvignili telefon. Kar slišimo lahko, kako jim škripa, ko procesirajo te podatke.

Navsezadnje se sprijaznijo, da po ploščo ne bodo mogli priti čez četrto ure, kakor so si zamislili, da bi jim popestrila večer, in se najavijo za kasneje, za boljši čas. A potem se pojavi kaka japonska izdaja iste glasbe z boljšim vinilom, z boljšim odtisom, in potem mora nekdo drug dvigovati telefon, morda na tropski plaži, s koktajlom v roki. To nismo več mi, ki zdaj že

stojimo doma pred z vinilkami naphanimi policami, seveda ni nikjer nobenih tropskih plaž in koktajlov, nemočno pogledujemo svoje po našem mnenju dragocene zbirke in se zgražamo, kam je šel ta svet, da nihče več ne spoštuje prave vrednosti odličnih plošč, nihče razen osamljenih moških na božične ali podobne večere.

Na take večere, si rečemo, se res ne smemo bližati telefonom, pa čeprav bi se tako prilegla tista plošča, ki smo si jo že kdovekdaj na avdiofilskih forumih zaznačili za nakup. Na take večere, si rečemo, nobena druga glasba ne bi bila slišati tako dobro, a kaj se ve, kje je zdaj lastnik te plošče, ki morda sploh ne ve, kaj ima v zbirki, morda na kaki tropski plaži, s koktajlom v roki.

Osamljeni fant

D. C., tu si ti.

Počasi postaja utrudljivo. V filmih gre hitreje, nad glavo pričnejo ropotati helikopterji, vsenaokrog begati rdeče pike ostrostrelskih pušk. Tu se vleče in streliva mu bo začelo zmanjkovati.

Čeprav počasneje, pa bo vseeno prišlo do konca, zavijanje siren se bliža. Še enkrat preverja, ali je vse na svojem mestu. Svete knjige neznane vere položi predse, to sporočilo mora biti jasno, da ga razume sleherni. Naj bo družina govorila, kar bo hotela, po ustaljenih vzorcih bo postal še eden od njih, svetniških samomorilcev. Ne bo druge krivde. Vsi bodo tolažili njegova starša: saj vemo, skrival je, niste opazili, tako slabo poznamo svoje otroke, veliko samotarskih bistrh fantov prestopi, nikoli ne bomo razumeli, zakaj, vse več reči je nerazumljivih na tem svetu, človeku res ne ostane drugega, kot da hrani čim več orožja pod posteljo.

Ko si potiska cev z zadnjim nabojem v usta, razmišlja, kakšen bo ta strel. Bo slišati kot vsi drugi?

Nepremično

Ostrostrelec celo jutro strelja name. Vem, da me ne more zadeti, tudi sam sem ostrostrelec, in nemočni žvižgi nad mojo glavo me spravljajo v smeh.

Ostrostrelec celo jutro strelja name in prijema se me obup. Ta nesrečnej, ta neroda! Tudi sam sem ostrostrelec in vem, da bi se moral postaviti drugače. S tistega kraja preprosto nima možnosti. Kakšna škoda, da sva

na različnih straneh. Lahko bi mu pokazal, kako se to dela. Potem bi me zadel s prvim strelom.

Ostrostrelec celo jutro strelja name. Kakšno zapravljanje časa! Njegovega, ker vztraja brez možnosti zadetka, in mojega, ker mu nočem vzeti upanja in oditi.

Mogoče, premišljujem, bi moral stopiti kam drugam, premakniti bi se moral, da bi mu dal vsaj malo, čisto malo možnosti. Tako – tako ni pravično. Celó jutro strelja name, in niti male možnosti nima, da bi me zadel.

Ostrostrelec. Celó jutro strelja name. Ni pravično. Da so mi poslali amaterja. Zakaj mi niso dali koga meni enakega? Potem, potem bi ta stvar imela smisel. Tako pa – tako nočem. Hočem strelca, ki me bo vreden. Tako, ali pa se ne grem več, izstopil bom. In potem bo ta nepremična igra končana. In kaj bo potem on? Ostrostrelec? Brez tarče? To je enako kot ostrostrelec brez puške, avto brez goriva, ladja brez vode, radio brez programa. Nima smisla.

Ljubi ostrostrelec. Mislim nate. Daj, potrudi se. Tako ne moreva naprej. Vse izgublja smisel, če krogle letijo mimo, mimo, stalno mimo. Potrudi se bolj. Spodletelo ti bo spet, vem, tudi sam sem ostrostrelec, a naj ti spodleti bolje. Tudi sam sem ostrostrelec, zdi se mi, da boljši od tebe, a tudi jaz bi zgrešil s tvojega položaja, toda zgrešil bi manj. To je glavno, kadar ne moreš zadeti: zgrešiti manj. Daj, potrudi se. Za življenje gre.

Moški, ki je prosil za požirek vode, govori

Ženi sem rekel, da moram iti, za par tednov, sicer bom skozi okno vrgel sebe ali njo. Kaj boš hodil, je rekla, nič drugače ne bo, ko boš prišel nazaj, in kam boš sploh šel, in kaj boš sploh tam počel? Nisem več govoril, samo karto sem kupil, nisem potreboval vize za tja, čisto na jug, čez tri tedne povratno. Ampak potem, že prvo noč v hotelu, nisem vedel, kaj bi zdaj, kaj naj tu počnem. In naslednji dan sem se dolgo sprehajal po mestu, kjer nisem nikogar poznal, kjer nisem znal jezika, in razmišljal sem, da ne bom zdržal tri tedne tako. Ampak nisem mogel nazaj. Tam bi bilo vse tako, kot je že bilo.

Ko sem se vrnil v hotel, je bilo drugače vse. Vrata vlomljena, v sobi ni ostalo nič, ničesar nisem imel, razen obleke na sebi. Receptor je najprej stekel pogledat, ali res, nato skomigal, policija je pogledala in skomigala, tako pač je, vsepovsod zapisano, da ni odgovoren nihče, za nobeno reč. Vse to skomiganje. In nisem vedel, kaj naj. Če bi klical domov, bi rekla: saj sem vedela, da bo tako, saj sem ti rekla. In nisem.

Za hotel nisem več imel, odšel sem peš, na sever, bolj na jug ni šlo. V hoji je mineval čas, našel sem požirek tam, grižljaj drugje, ko so razpadli čevlji, sem dobil druge v dar, obleko spotoma nabral od tistih, ki so me gostili prek noči. Potovati s čim manj prtljage, drugače ne gre. Čez meje ponoči, peš, čez reko ali hrib, proč od cest, itak potnega lista ni, kaj šele vize v njem. In gre. Prideš daleč, prideš tja, kjer sicer nikoli ne bi bil, in dobro je tako.

Tisti dom, ki sem ga menda imel – se sprašujem, če je res tako bilo. Ali pa se mi je le sanjalo, tisto zadnjo noč, ko sem še v hotelu spal. Morda sem jaz vlomil, ker nisem imel kam, morda me je policija spraševala druge reči, kot se jih spomnim zdaj. Ne vem. Če se mi zdi, da že premalo vem, kdo sem, od kod prihajam in kam grem, kdaj nabere si drobiž, poiščem telefon na kovance, tu imajo jih še kar precej, in pokličem v tisti dom, ki se ga spomnim vse manj. Zmeraj se oglasi odzivnik, z glasom, kakor da je moj, in mi sporoči: “Ni nas tu. Prosimo, pustite sporočilo.” Kaj naj sporočim? Včasih se mi zdi, da bi si lahko rekel: “Jaz sem.” Vendar ne rečem. Poslušam “Ni nas tu ...” in odložim. Dobro je, da sem, pomislim. Da sem, čeprav sem, kjer sem; dobro je, da sem.

Somerje

Ko Bill stopi v tempelj, se mu zdi, da je zdaj končno vse mogoče: njegova želja je postala resnica. Stopa med tisoči Budovih kipov in jih s pridržanim dihom opazuje. V vsakem njihovih smehljajev prepozna svojega prihodnjega. Najpomembnejši je prvi korak, in zdaj ga je končno zmogel narediti. Sem sodi, precej bolj od zdolgočasenega meniha, ki naj bi pazil na vedenje obiskovalcev, namesto tega pa neutrudno treplja svoj telefon.

Bill ne ve, da ta fant že dolgo ne misli biti več menih, vse odkar je v eni izmed revij, ki so jih v samostanske koše odvrgli obiskovalci, opazil sliko tiste Američanke. Do nje čutim drugače kot do tebe, Buda, je sporočal med urami v templju, in če mu Buda ne odgovarja, če ga ne kara, da tako ne gre, pomeni, da je tako, kot čuti, prav. A kako prek oceana? Zmeraj so mu programski jeziki dobro šli, in ko je Silicijeva dolina povabila nove sile, naj se prijavijo na razpis, je predstojnikom rekel, da je čas, naj njihov tempelj novo spletno stran dobi, še več ljudi bo tako prišlo, tudi ostali bodo nekatere, dali jim bodo denar in prenova bo šla lahko naprej. Predstojniki so se strinjali, kupili so novo opremo, lahko je ostajal za računalnikom, kolikor je želel, s spletno stranjo je opravil hitro in pod njegovimi prsti so lahko nastajale kode, ki so brzele na objavljeni naslov.

Čez mesece bo Bill, ko bo v Kaliforniji prodajal karte za muzej računalništva, pogledal azijskega fanta v preveliki obleki, ki mu bo molel svež bankovec, pravkar iz bankomata. Kot da sva se nekoč že videla! A to ni pomembno, preobrača molilno verižico med prsti in si misli, da bo lahko kmalu odšel nazaj v samostan, mama se je že potolažila, smrti od kapi ni nihče pričakoval, nekdo bo moral prevzeti tole očetovo zamisel, še dobro, da mlajšega brata študij ne zanima. Marsikaj je šlo narobe, premišlja Bill, a zdaj, zdaj se bo vse uredilo tako, da bo prav.

Nekdo, ki se ni predstavil, se smehlja in si misli: naše želje so prevelike za eno samo vero.

Tihožitja na peščinah

Dekleta v poletnih oblekah več ne razmišljajo o smislu življenja. Puder prekriva površinske ureze na podlakteh. Toplota tropskega sonca topi zamrzla morja v nas. Pljuskanje v kozarcih namešanih pijač pomirja. Visoko poletje hladijo kocke ledu v osvežilnih napitkih. Vse je, kot mora biti, tako je videti. Taljenje bo odplavilo usedline. Naslednje poletje bo povsem drugačno, naslednje poletje bo, kot poletje mora biti. Naslednje poletje bo.

Iz strasti

Danes je pa ni, si reče.

Nekak poskus kavarne, dve mizi, ob pumpi v predmestju. Ljudje, ki se smejiijo prenasglas in razpredajo o tistih, ki jih zdaj ni tu. Vsi poznajo vse. Na majhnem smo. Si skačejo v besedo, hočejo dodajati še kaj, ne da drug vse pove. Če dodaš, potem je tudi tvoje, ta zgodba in vsi v njej. Potem končno nekaj res imaš. Če te drugi ne ustavi in ne poseže vmes, imaš. Imeti, to je dobro. Nekaj. Ne preveč. Ti, ki imajo že preveč, ne živijo ravno tu. Tu smo si enaki, vsi poznamo vse.

Njega ne poznajo, ni od tu. Mimo vozi, to pa že. Ona pa je od tu, menda. Zjutraj je zmeraj tu bila. Približno ob taki uri. Ne za dolgo. Kava z mlekom, to je vse. Kakšen rogljiček, to pa ne. Ne vem, če ima petdeset kil, rogljičkov take ne jedo. Morda za rojstni dan. Gotovo ga ima, a kdaj, ne ve. Ko bo videl rogljiček, bo vedel tudi to.

Vse sta se zmenila, tako na daleč, ne da bi kadar koli spregovorila – zdaj pa je ni.

Pa saj je opazila, da je zadnjič, ko je zamujala, počakal. Saj se ne mudi tako s tistimi zaboji. Naj banane do konca dozoriijo. Za premehčanje naj skrbi kdo drug.

Je ni. Bi spil še eno kavo. Ampak ne. Več kot dve na dan že ne. Srce, mu rekel je zdravnik. Težo bi bilo treba zmanjšat, je dodal. Kar ti daj, ne dviguješ težjega od žlice, ti lahko. Kako bom zaboje premetaval, če ne spravim vase tistih svojih štruc? Pa tudi ta prah v grlu je treba splaknit potem, z vodo to ne gre. V skladiščih ni tako zelo čisto, a veš.

Stopi do šanka, ampak kave več ne sme, pijače še ne sme, štruco je pa že. Tudi za na pot eno že ima.

Kaj naj zdaj, kupi časopis? Da se ji ni zgodilo kaj?

V črni kroniki ni nič. Išče, če je bila kaka prometna. Je bila, pa ne tu okrog, kjer se dobivata. Če je kak mož katero fental. Morda je njen zavohal, kaj se tu godi. Eni ne marajo takih reči. Eni hočejo svoje samo zase. Ne vsi, tako se govori – ampak eni že. Morda je bil njen tudi tak.

Poročena je, to ve. Tisti prstan. Saj ga je zasukala, ko ga je pogledala, kot bi ga hotela spraviti dol, se delat, da ga ni, pa ni šel dol. Tudi prav. Naj bo vse tako, kot je. Zares. Pripravljen sem, si reče. Pripravljen sem na vse.

Ampak kje je zdaj? Ne more biti, da je ni.

Jebenti, si reče in tuhta, ali se tako reče, kadar se tako zgodi. Jebenti, če ji je kaj naredil, ga bom stolkel v polpet. Nimam zastonj vseh tistih ključev tam zad. Gume že dolgo ne pokajo mi več. So pa, ključi, lahko dobri še za kako drugo reč.

Ja, je pripravljen. Ker včasih pravi mož mora naredit, kar mora naredit tak pravi mož.

Ne bo pustil, da kdo grdo bi delal z njo. Pa čeprav njen mož. Ne z njo.

Ko bi vsaj vedel, pomisli. Ko bi vsaj vedel, kdo je bila. Ime, naslov ... potem bi šel kar tja. Vsaka vrata se odpro, če po njih z železnim drogom zaropotaš. In potem bi mu dal, temu njenemu, kar mu gre. In ona, če bi živa še bila, bi vedela, kdo je pravi, kdo je res njen. Naj bo prstan gor ali pa dol.

Potem, premišlja, potem bi res verjel, da mora pazit na srce. Tako, tule pa ... Čakat mora. Še eno kavo bo. In bo, kar bo. Veliko reči se zgodi. Vsak dan veliko reči. Najboljše so tiste, ki se zgodijo iz strasti.